ספר הקנה — סוד בהמות טהורות וטמאות

סוד בהמות טהורות וטמאות.

וגם אמר והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה ונתעוררו רז"ל שיש לו לאדם לדעת סימני בהמה וחיה כדי להבדיל בין הטמאה ובין הטהורה וכבר פירש הקב"ה המותרים באכילה והם שור שה כשבים ושה עזים, ובחיה איל וצבי ויחמור אקו ודישון ותאו וזמר, כל אלו נתן בהם סימנים למי שאינו מכירם והוא מפרסת פרסה ומעלת גרה והזכיר חזיר אע"פ שמפרסת פרסה ואת הגמל אע"פ שמעלה גרה, א"ל ר' מה ראה קב"ה וברא בריה ועירב בה טומאה וטהרה ומה לטמא עם הטהור או כולו יהא טמא או כולו יהא טהור, ותו מפני מה זכו חזיר וגמל לחלק טהרה, ותו אל יזכירם כלל, ואני אומר מדאיצטריך להתיר בב' סימנים שמע מינה בחד אסור דאי תימא בחד מותר א"כ ישמיעני בחד כשר וכ"ש בתרתי, ותו תינח דמאי שאמר קב"ה הכל אמת ויציב, אבל מה שארז"ל טהורה שילדה כמין בהמה טמאה מותר באכילה וטמאה שילדה בהמה טהורה אסורה באכילה שהיוצא מן הטמא טמא והיוצא מן הטהור טהור, ואמאי ניזיל בתר דידיה וכיון דאית ליה סימן טהרה אע"פ שבא מהטמאה יהיה טהור וכן הבא מהטהור אם יש לו סימני טומאה יהיה טמא, מאי אית לך למימר מדכתב רחמנא אך את זה לא תאכלו ממעלה הגרה וממפריסי הפרסה אבל יש לך שהוא מעלה גרה ומפריס פרסה ואי אתה אוכל ואיזה זה טהור הבא מהטמאה אדרבא אימא איפכא אך את זה לא תאכלו כל הבא ממעלת הגרה וממפריסי הפרסה ואיזה זה טמא הבא מן הטהור, מה יש לך לומר הא כתיב הוא, הוא טמא ואין טמא הנולד מהטהור טמא, אדרבא אימא הוא טמא ואין טהור הנולד מהטמא טמא ור' שמעון אומר גמל גמל ב' פעמים א' גמל הנולד מהגמל וא' גמל הנולד מהפרה א"כ שפיר קאמר דהכל אסור, אלא רבנן דאמרי טמא הבא מהטהור טהור הלא כתוב בפירוש גמל גמל הכל אסור, מה אית להו למימר חד גמל לגופיה וחד גמל לאסור חלבו משום דאית להו סמך לומר הואיל ובהמה טהורה חידוש הוא היות חלבה מותר דאמר מר דם נעכר ונעשה חלב וכיון דחידוש הוא גם בהמה טמאה לישתרי ת"ל גמל גמל לאסור עצמו ולאסור חלבו, שומו שמים על זאת גם חלב בהמה טהורה נוכל לומר דאסור והם כמה סומכים על הבל וריק דהכי הוא דינא דחלב בהמה טהורה אסור באכילה, מה יש לך לומר מדאסר בשר בחלב משמע הא חלב לחודיה שרי אדרבא מדאסר בשר בחלב בהנאה משמע הא חלב לחודיה אסור באכילה ומותר בהנאה, ואלא מדגלי רחמנא גבי פסולי המוקדשים תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב הא דחולין שרי, אדרבא אימא דקדשים אסור אף בהנאה וחולין באכילה אסור בהנאה מותר, אלא מדכתב רחמנא ודי חלב עזים ללחמך אימא לסחורה ולא באכילה אלא מדכתיב ועשרת חריצי חלב האלה תביא אימא ה"נ לסחורה, וכ"ת אין דרכה של מלחמה לסחורה אדרבא עיקר הסחורה במלחמה הוא וכ"ת מדכתיב ארץ זבת חלב ודבש ואי לא דשרי לא משתבח ליה אימא הני חזי לסחורה וע"כ משתבח ליה אבל באכילה לא, וכ"ת מקיש חלב לדבש מה דבש מותר באכילה אף חלב מותר באכילה, אדרבא תיקוש דבש לחלב מה חלב אסור באכילה דהוי דבר הבא מן החי אף דבש אסור באכילה וכ"ת דבש תמרים הוא, אומר אני דבש דבורים הוא, אדרבא אימא אית רבוי ואית מיעוט מה מיעוט כל דבש אסור ומאי ריבה ריבה כל דאתי ומשריץ מדג טמא ואתא לומר לנו דפירשא בעלמא הוא, מי לא תנן חלי דיחמורתא מותרת דפרשא בעלמא הוא (בכורות דף ז') כי הוא זרע אייל שהולך בתר האיילתה ולא מזדקקא ליה מפני שרחמה צר (ואזיל בתר חמורתא) ונקפה הזרע מחוץ ונעשה כמו מבושיים (פי' ביצים של זכר) וסברי רבנן לומר ביצים נינהו ואסור ואמר להו רב ספרא זרע דאייל הוא ושרי, והואיל וחלי דיחמורתא שרי דפירשא בעלמא הוא ה"נ לא שנא דמה דדג טמא משריץ פרשא בעלמא הוא, ורבי זבת חלב ודבש מנא לך דקאי אשניהם להקיש אימא זבת אחלב קאי דא"כ דאתרווייהו קאי ישמיעני דבש ויכתוב זבת דבש חלב ואז נאמר שהוא דבש תמרים וחלב שהוא פשיטא דהוא זב אלא מדכתב זבת חלב ודבש שמע מיניה דפלגינן לדיבוריה ואמרינן זבת חלב לרבוי שבחה ודבש לא קאי אזבת, וא"כ אין לך כח להקיש חלב עם דבש להתיר אלא תקיש דבש עם חלב לאסור ויהא דבש וחלב הכל אסור באכילה, ושבחה לענין המותר בהנאה, וכ"ת מה ראית

לרבות שרץ דג ולהוציא שרץ דבורים מסתברא דהאי פרשא בעלמא הוא והאי מגוף הדבורים דמייץ, וא"ת איפכא תראה כתוב לראייה ומנין וכ"ת מהכא נפקא דכתיב לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב אדרבה סחורה נראה ממשמעותו, ותו מי איכא מידי דקב"ה לא כתב בה היתר ודברי קבלה כתבו, כ"ש דבש וחלב דברים הבאים מהחי הם והתורה אסרתם, ואפי' את"ל שחכמים אמת ודבריהם אמת א"כ גמל גמל חד לעצמו וחד לחלבו א"כ שפן שפן ארנבת ארנבת חזיר חזיר למאי אתי על כל אלה לבי נבוך, דהאסורים מותרים נראים והמותרים אסורים נראים.

אל"ב שמע והקשב דברי חכמים עד היכן מגיעים דקב"ה התיר ג' מיני בהמה וז' מיני חיה, והנה בין הכל עשר ואלו שנאצלו ממקום קדוש וטהור פרדס והיקף שם פני אדם פני מלאכים ואינם נראין, אלא שיש גם עולם חיצוני ונקרא עולם ערל ויש עולם אחר ונקרא קליפי ערלה, ודע שעל עשרה מיני בהמה טהורה כנגדן ירדו עשרה אחי יוסף ובני עשו הם כנגדם בהמה טמאה, אלא הסמוכים להיקף יש להם סימן אחד של טהרה אשר שם בהם נמצאו עוברי עבירות חמורות והרחוקים אין להם סימן טהרה כלל, והנאחזים מישמעאל הם יותר קרובים אך בני עשו רחוקים וקשים מאוד, וע"כ התירו ברכיבת הסוס והחמור אע"פ שאין בהם סימן טהרה כלל כי גבוהים אנחנו מהם, ודע בני שהנאצלים מהיקף הם מפריסי פרסה הוא מורה על ענין האצילות שהאור הבא עליהם מהבריכה העליונה הלא בא דרך צינורות, ומעלה גרה הוא מורה שאותו האור והברכה מחלקין אותו לכחות החיצונים הם ע' שרים איש כפי חלק אומתו לרב תרבה ולמעט תמעיט כי צדיק חונן ונותן הכל ע"י כנ"י כי השמטה הוא פחד יצחק וכתיב אף חובב עמים, ע"כ הנאצל מן המקום הטהור צריך להיות לו ב' סימנים הללו, וע"כ מלאכים התולים וכח השם בהם כענין לבלתי הפכי את העיר נמצאים בחיות הללו, וישראל הקדושים אשר חטאו בשם ע"י שעברו במצותיו נמצאים ממיני בהמות הללו, וע"כ אלו נקרבים לגבי המזבח וכן בעולם ד' מיתות ומקבלים כולם סקילה חנק הריגה שריפה ואין דין מיתות בחיות, אלא שיש מישראל נדחים אף בבהמות טמאות כי יתום עונותיהם החמורות והגדולות האמת שבים במקומם ובמחיצתם ושבתם איש אל אחוזתו, והאמת בני ההולך בדברים שנאצלו מצד הימין הם שיש להם חצי סימן של טהרה יש להם חזרה מיד, וע"כ נקרא חזיר ומלמד לעצמו ולחביריו, אבל ההולך בדברים שנאצלו מצד שמאל הם הדברים שאין להם סימן טהרה כלל עדיין יוסיפו צער על צערם וא"כ מוכרח הוא להזכיר את כולם ואלו האומות הולכים במינם ואקוץ, ובאמת בני בהמה טמאה אינה מתעברת מטהורה ולא טהורה מטמאה וטמא הבא מהטהור הוא חוטא שחטא על נפשו והעביר ה' עונו ויצא מבין טהורים וע"כ טהור כי לא נגע בו שום טומאה.

וטהור הבא מהטמא הוא ישראל אשר חטאתו רבה וה' לא העביר עונו ויצא מבין שני טמאים כולו זרע טמא בלתי טהור.

וראה בני שהיוצא מהטמא יוצא בסימן טהור להעיד עליו ומה נעשה וכן היוצא מהטהור.

וזכור בני תינוק יונק משדי אמו כמאמרם ז"ל ואין יניקה אלא חלב היורד מהשדיים וע"כ מותר באכילה ודוקא חלב בהמה הנאכלת ולא חלב בהמה שאינה נאכלת כגון טריפה, ולא תימא טריפות איברים אלא אפי' טריפות סירכא ואין לסמוך בחוץ לארץ דרובם כשרים נינהו כי רבו החוטאים ורבים המכים ע' טריפות ע' שרים רק בא"י בזמן מלכות ישראל שהצל על האדם ועל הבהמה לבל יכם שרב ושמש.

והדבש שנשתבחה בו א"י הוא דבש תמרים דוגמא דחלב דיורד מהווי"ן הנקראים שדיים גם נקראים תמרים דלולב ותמרים הכל באילן (נראה שצ"ל דחלב ותמרים הכל באילן) אחד, אבל דבש דבורים הוא דבש פח"ד והותר באכילה דאין מתיקות בפחד יצחק אלא מעלמא דאתי ע"כ בני הדבורה עוקצה מרה כלענה ודבשה מעלמא אתי לה, ואין כן במה שמשריץ הדג טמא דהכל מהגוף הטמא וטמא טמא יקרא, וי לכם עמי הארצות שאינכם מכירים מקומכם לאחוז אתכם חיל כיולדה לחזור בתשובה להקבל שבים: